

Statusrapport nr. 5

Friske føtter

Oslo - januar 201263

 ANIMALIA

 NSG
Norsk sau og Geit

NORGES BONDELAG

Mattilsynet

 **NORSK BONDE- OG
SMÅBRUKARLAG**

Veterinærinstituttet
National Veterinary Institute

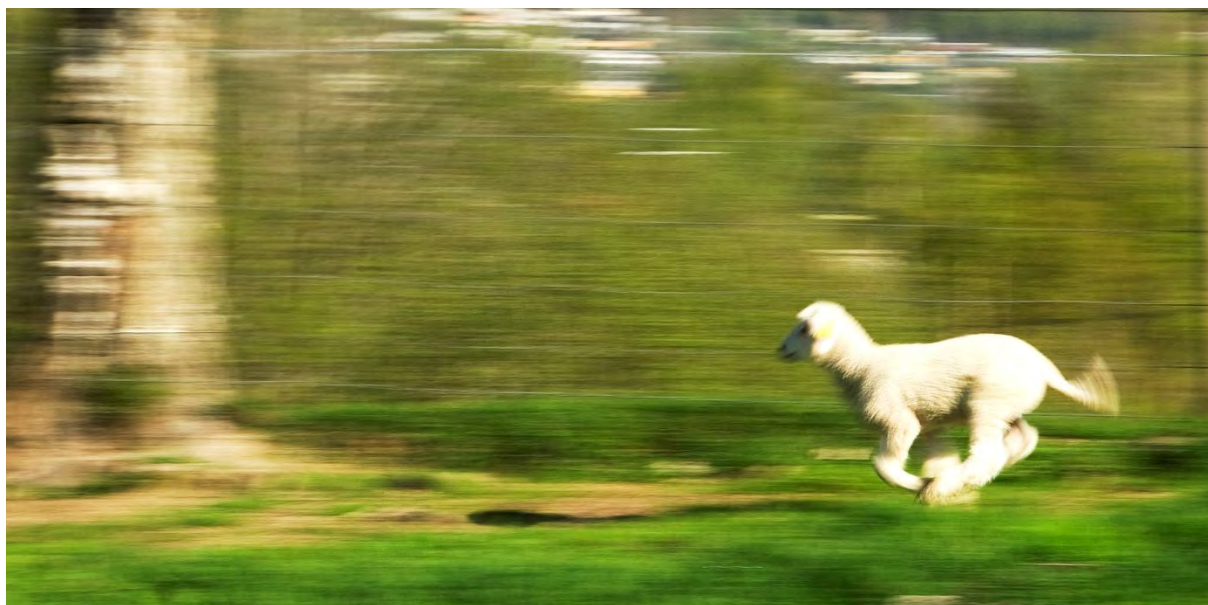
 nortura

 KLF
KJØTT- OG FJØRFEBRANSJEN
LANDSØRBUND

INNHold

1.	SAMMENDRAG	3
2.	BAKGRUNN.....	4
3.	RESULTATER OG STATUS <i>FRISKE FØTTER 2012</i>	4
3.1.	<i>Definisjon av fotråte</i>	4
3.2.	<i>Kartlegging</i>	4
3.3.	<i>Årlige nye tilfeller</i>	4
3.4.	<i>Laboratorieundersøkelser</i>	6
3.5.	<i>Kliniske tegn og bakteriologi</i>	6
3.6.	<i>Rennesøy</i>	8
3.7.	<i>Storfe</i>	8
3.8.	<i>Sanering</i>	8
3.9.	<i>Smittebeskyttelse</i>	9
3.10.	<i>Slakteriundersøkelse</i>	9
3.11.	<i>Fagseminar i Sandnes</i>	9
3.12.	<i>Forskning</i>	10
3.13.	<i>Forvaltning</i>	10
3.14.	<i>Ansatte og aktivitet i prosjektet</i>	10
4.	MÅLOPPNÅELSE FOR PROSJEKT <i>FRISKE FØTTER</i>	11
5.	PLANER FOR 2013	11
6.	REGNSKAP 2008-2012 OG BUDSJETT 2013	11
6.1.	<i>Drift av prosjekt Friske føtter</i>	11
6.2.	<i>Kompensasjon i prosjekt Friske føtter</i>	12
7.	VEDLEGG	13
7.1.	<i>Handlingsplan for 2013, prosjekt Friske føtter</i>	13

Friske føtter i full fart.

1. SAMMENDRAG

Dette er den 5. statusrapporten for prosjekt *Friske føtter*, som ble etablert som en videreføring av *Snu sauen* i 2009.

Målet for prosjektet er å bekjempe ondarta fotråte. Ondarta fotråte defineres som påvisning av virulente (aggressive) varianter av fotråtebakterien *Dichelobacter nodosus*, uavhengig av kliniske symptomer. I nytt utkast til veileder for håndtering av fotråte hos småfe er målet å utrydde virulente varianter av fotråtebakterien.

Det ble i 2012 undersøkt 98 besetninger, hvorav 81 i regi av prosjektet. De resterende ble undersøkt av veterinærer i privat praksis eller Mattilsynet. Totalt ble det påvist 11 nye tilfeller av ondarta fotråte. Vi nå er oppe i totalt 102 tilfeller i Rogaland. De siste 11 tilfellene er i områder som har hatt flere tilfeller tidligere. Virulente varianter er ikke påvist utenfor Rogaland.

Undersøkelser av data fra prosjektet viser at det er en tydelig sammenheng mellom funn av grad 3-5 (alvorlige symptomer) og funn av virulente varianter. Videre er det vist at pelssau lettere utvikler symptomer ved infeksjon med lavvirulente varianter. Gjennom forskningsprosjektet "Fotråte hos sau og relaterte infeksjose klauvlidelser hos storfe i Norge" er det vha. laboratorieundersøkelser (fingerprinting) vist at de virulente isolatene er i nær slekt, noe som ytterligere styrker antagelsen om introduksjon av virulente varianter via import av levende dyr. Det er også vist at to faktorer var viktige for spredning av ondarta fotråte i Rennesøy kommune: å ligge innenfor 1 km fra en nabo med ondarta fotråte og at sauer forserer gjerder mellom naboer.

Alle besetninger med ondarta fotråte er i gang med eller har fullført sanering. Gjennomgang av saneringsresultater år for år viser færre tilbakefall senere år.

Et eget prosjekt er påbegynt i Rogaland. Det skal kartlegge situasjonen og iverksette tiltak som kan redusere spredning av både fotråte og andre smittestoffer, samt resistente parasitter gjennom fellesbeiter og livdyromsetning.

Med dagens kunnskap, tilgang på laboratoriemetoder, kompetent personell og økonomiske ressurser til kartlegging og kompensasjon, anses det for fullt mulig å nå målet om å bekjempe ondarta fotråte. Det er krevende, men anses også som fullt mulig å kunne utrydde de virulente variantene fra Norge. Det må imidlertid beregnes en hale av nye tilfeller i årene som kommer. I og med at prosjektet er besluttet avsluttet ved utgangen av 2013 det er ikke realistisk å tro at målet nås i prosjektperioden.

Takk til Grethe Ringdal, Animalias husfotograf og Atilla Tarpai, Veterinærinstituttet, for produksjon av kart.

2. BAKGRUNN

Fotråte, også kalt smittsom klauvsjuka, er en alvorlig smittsom sykdom som har store konsekvenser for dyrevelferd og økonomi i småfeholdet. I Norge er fotråte klassifisert som en B-sykdom. For ytterligere informasjon om bakgrunn, prosjektorganisering og resultater for perioden 2008-2011 henvises det til tidligere rapporter (1-4) fra prosjekt *Friske føtter* som kan lastes ned fra www.fotrate.no.

3. RESULTATER OG STATUS *FRISKE FØTTER* 2012

3.1. Definisjon av fotråte

Definisjonen av fotråte og grunnlaget for båndlegging har blitt endret flere ganger siden oppstarten av prosjekt *Friske føtter*. Til og med 2012 ble uttrykket alvorlig fotråte definert som: PCR positiv og ≥ 5 % av dyra med grad 2 eller ≥ 1 dyr med grad 3-5 eller påvisning av virulente varianter uansett kliniske tegn. Fra og med 2013 vil "ondarta fotråte" bli brukt som sykdomsbetegnelse. Det defineres som påvisning av virulente varianter av fotråtebakterien uansett symptomer.

3.2. Kartlegging

Totalt ble det i 2012 undersøkt 81 besetninger i Rogaland i regi av prosjekt *Friske føtter*, hvorav 27 ble snudd to ganger, dvs totalt 108 "snuinger" (se tabell 1). I tillegg ble 17 besetninger som meldte om klinisk mistanke undersøkt av privatpraktiserende veterinærer eller veterinærer i Mattilsynet. Alle kontaktbesetninger er ferdig utredet, med unntak av to besetninger som hadde høyrisiko-kontakt høsten 2012, og som planlegges undersøkt på nytt våren 2013 og kontaktbesetninger til de siste tre tilfellene (se pkt. 3.3.)

Tabell 1: Omfang og resultat av kartlegging i 2012

	Antall snuinger*	Antall besetninger	Klinisk mistanke		Kontaktbesetning	
			Snudd	Påvist	Snudd	Påvist
Snuere Rogaland	108	81	20**	8	61	3
Prakt.vet Rogaland	7	7	7	0	-	-
Mattilsynet Rogaland	3	3	3	0	-	-
Prakt.vet andre fylker	2	2	2	0	-	-
Mattilsynet andre fylker	5	5	5	0	-	-
Totalt	125	98	37	8	61	3

* Klauvinspektører snur vanligvis hele flokken, mens praktiserende veterinærer og veterinærer i MT vanligvis kun undersøker dyr med mistenkelige symptomer. ** Noen av de kliniske mistankene meldes inn til veterinær som tar kontakt med prosjektet for full besetningsgjennomgang.

3.3. Årlige nye tilfeller

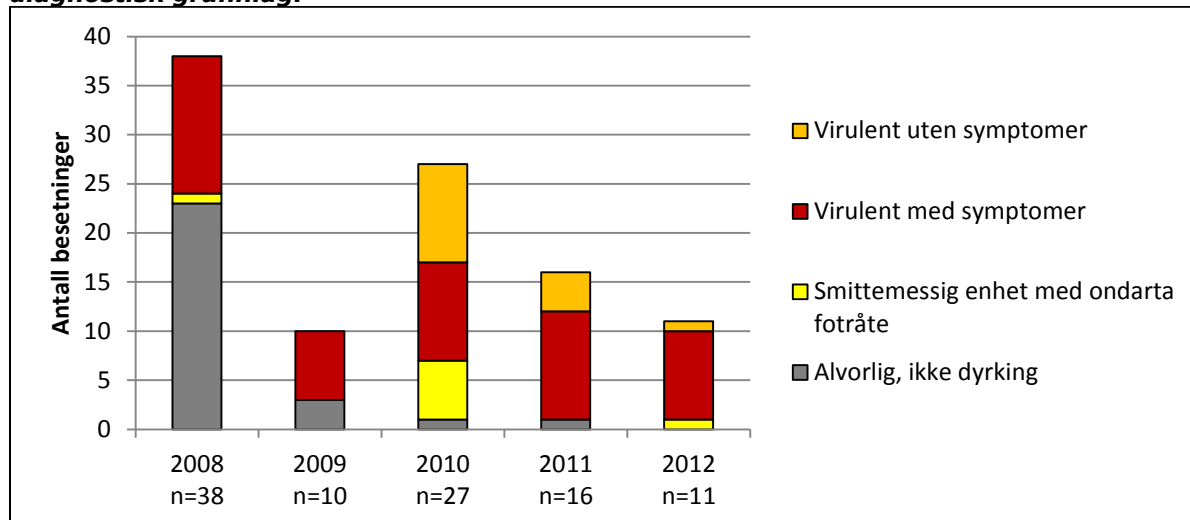
Totalt ble det påvist 11 nye tilfeller i Rogaland 2012 (se figur 1). Disse ligger i følgende kommuner: Hjelmeland (3 stk), Time (2 stk), Hå (3 stk) og Rennesøy (3 stk). Dette er kommuner som har hatt flere tilfeller tidligere (se figur 2). Siden 2008 er alvorlig fotråte påvist i 102 flokker i Rogaland (se figur 1 og 2).

I seks av totalt åtte besetninger som ble underøkt pga. klinisk mistanke i andre fylker, ble lavvirulente varianter påvist. Det er ikke blitt påvist virulente varianter i andre fylker enn Rogaland i hele prosjektperioden.

I de tilfeller i 2012 hvor det er påvist lavvirulente (mindre hissige) varianter av fotråtebakterien, ble båndleggingen opphevet av lokalt Mattilsyn, etter individuell vurdering i samarbeid med prosjekt *Friske føtter*.

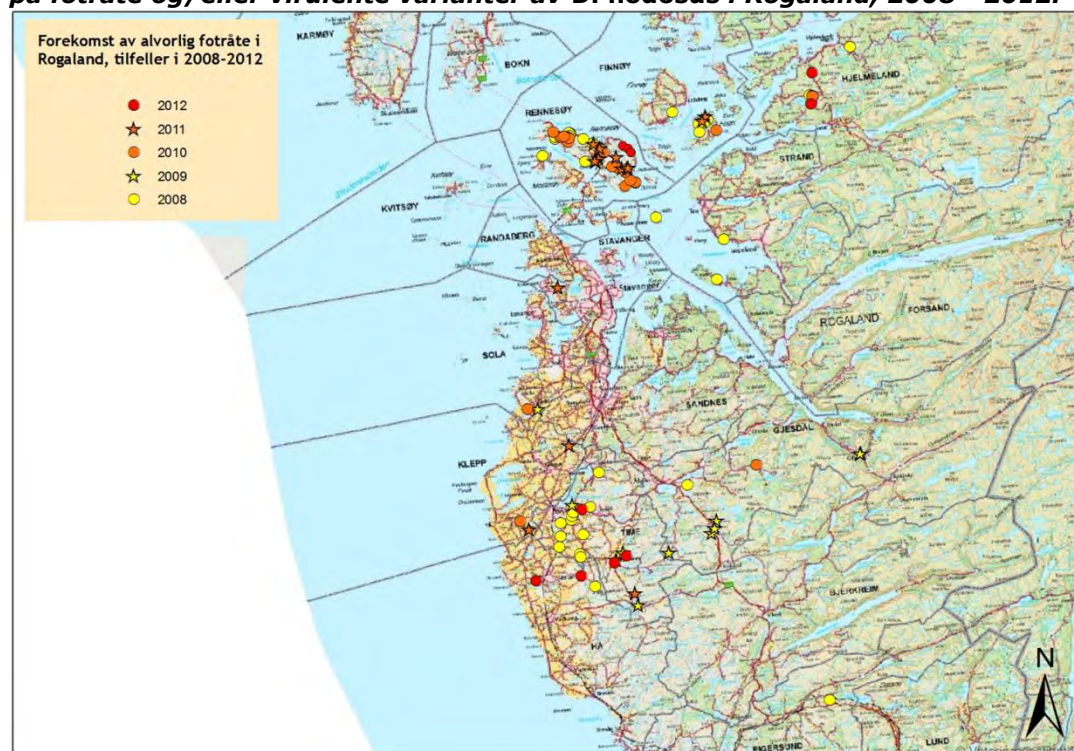
Figur 1. Årlige tilfeller av totalt 102 alvorlig fotråte i Rogaland fra 2008-2012, relatert til diagnostisk grunnlag.

Noen besetninger fikk påvist fotråte i 2008 og 2009 kun på grunnlag av klauvundersøkelse, men er her kartegolisert som "virulente med symptomer" da dyrking av virulente varianter lyktes senere.

I 2009 ble det ikke tatt ut prøver til dyrking annet enn ved kliniske symptomer, og hovedfokus var å undersøke alle båndlagte besetninger fra *Snu sauen* som fortsatt ikke var opphevet. Dette kan ha påvirket antall besetninger som fikk påvist fotråte i 2009. Fra 2010 ble det tatt ut dyrkingsprøver ved alle undersøkelser, og det ble påvist flere tilfeller med smitte uten symptomer. I 2011 og 2012 har det vært en nedgang i antall nye tilfeller, noe som kan tolkes som at utbruddet er under kontroll og at vi nærmer oss halen.

Figur 2. Geografisk plassering og år for påvisning av 102 tilfeller med alvorlig symptomer på fotråte og/eller virulente varianter av *D. nodosus* i Rogaland, 2008 - 2012.

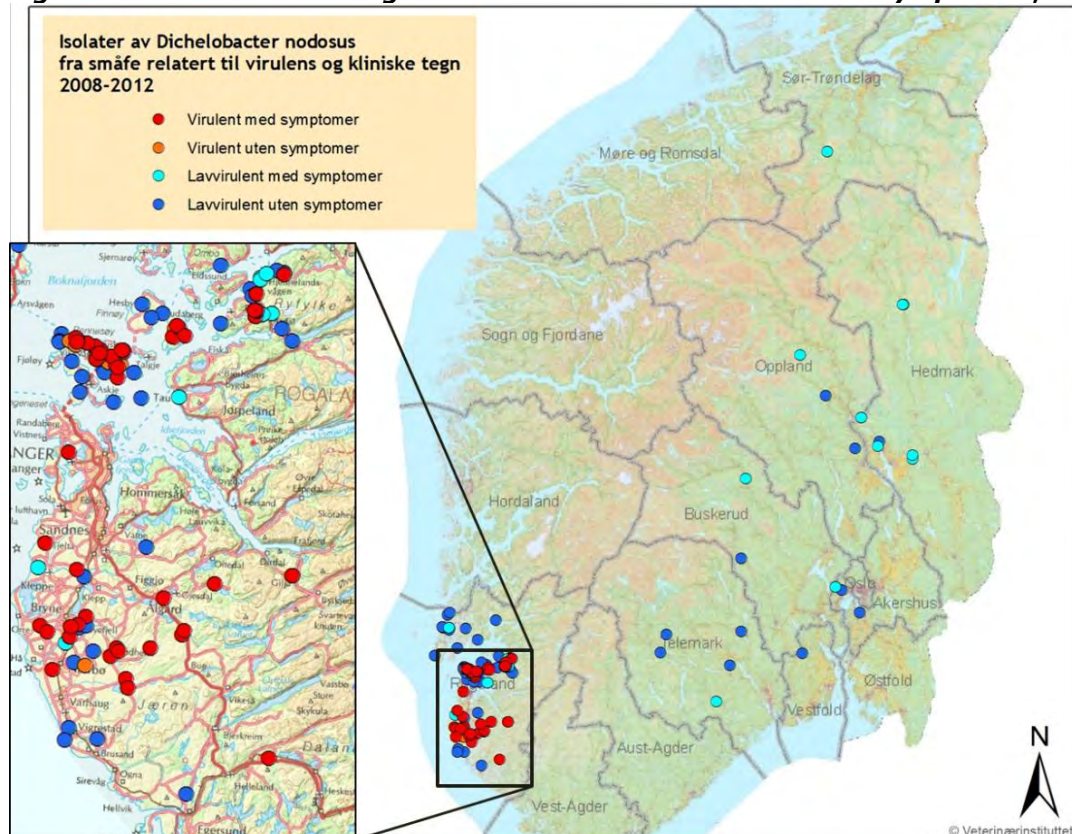
3.4. Laboratorieundersøkelser

Prøvetaking for dyrking av *D. nodosus* og virulenstesting ble tatt i bruk ved alle undersøkelser i regi av prosjekt *Friske føtter* fra og med høsten 2010.

I løpet av 2012 undersøkte Veterinærinstituttet totalt 920 prøver for *D. nodosus* ved PCR. De fleste av disse prøvene ble sendt inn gjennom prosjekt *Friske Føtter*. Totalt 916 prøver fra 114 sauebesetninger, en geitebesetning og en besetning med geit og sau ble undersøkt for *D. nodosus* ved dyrking. Det inkluderer også 86 prøver fra slakteriundersøkelsen. Totalt ble 146 isolater fra besetninger i felt undersøkt for virulens. Virulente varianter av ble påvist i prøver fra 11 sauebesetninger (inklusive en med tilbakefall) og lavvirulente varianter ble påvist i 17 sauebesetninger.

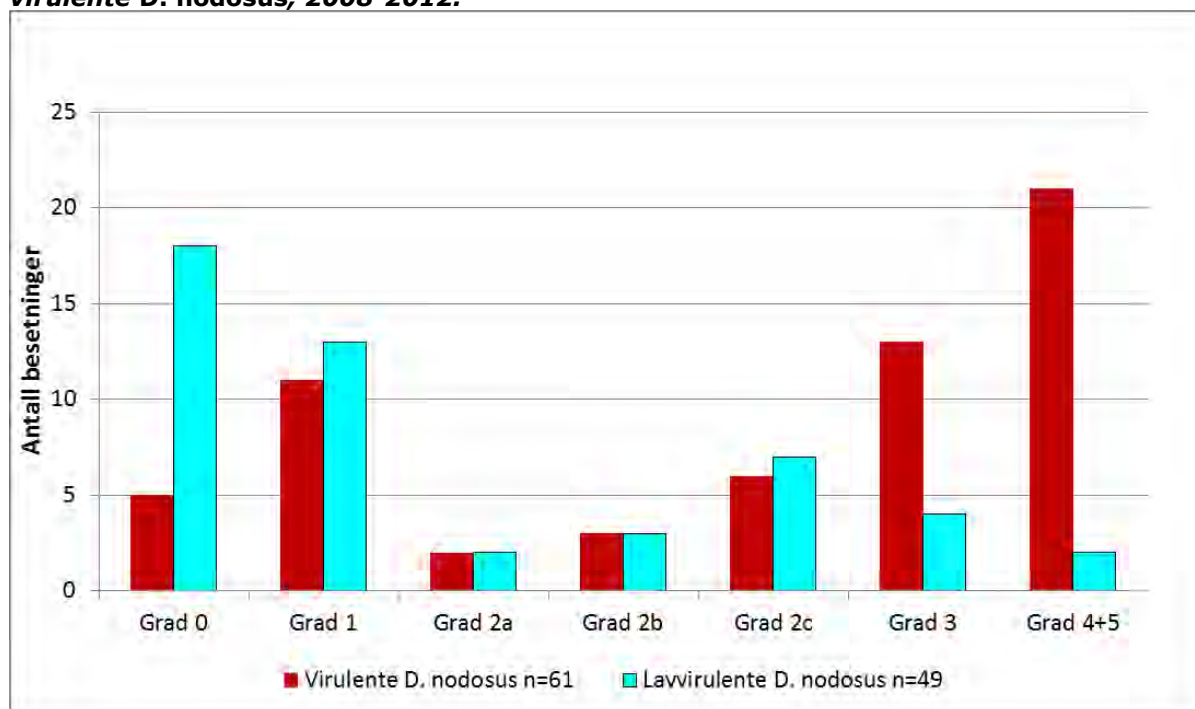
Figur 3: Funn av virulente og lavvirulente *D. nodosus* relatert til symptomer, 2008-2012

3.5. Kliniske tegn og bakteriologi

Erfaringene fra 2008 og fram til i dag har gitt oss betydelig kunnskap om hvordan både virulente og lavvirulente varianter av *D. nodosus* opptrer under norske forhold. Undersøkelser av data innsamlet gjennom prosjekt *Friske føtter* (figur 4) viser en klar sammenheng mellom funn av grad 3-5 og påvisning av virulente varianter (OR=5,5 $p=0,005$). Det var ingen assosiasjon mellom forekomst av Grad 2a, 2b eller 2c og påvisning av virulente *D. nodosus*.

Figur 4. Høyeste registrerte grad av fotråtesymptom i flokker med virulente og lavvirulente *D. nodosus*, 2008-2012.

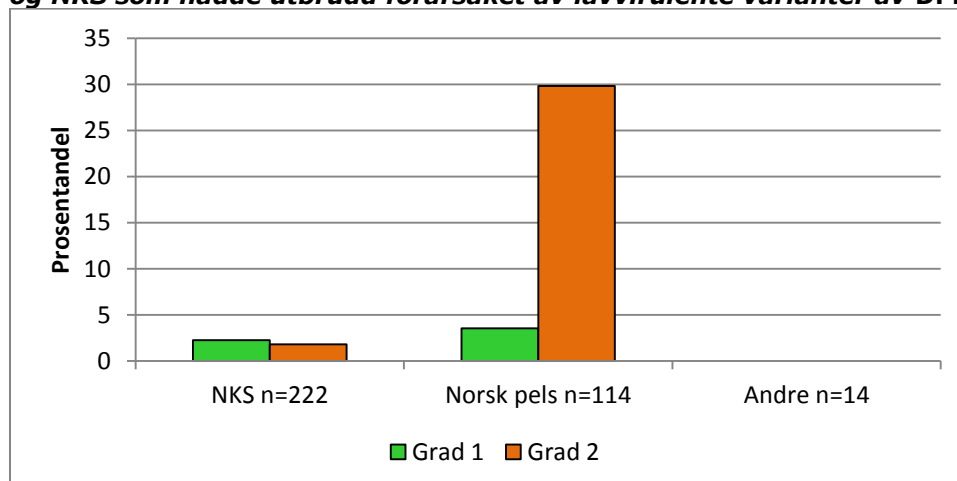

Som angitt i tidligere rapporter kan de lavvirulente variantene gi betydelig sjukdom, slik vi har sett det i blant annet tre besetninger på Østlandet i 2012. Det er svært viktig at slike besetninger utredes og prøvetas for dyrking, slik at eventuell spredning av virulente varianter oppdages så raskt som mulig. Det er også viktig å følge opp slike besetninger og sauenæringa generelt med rådgiving, slik at dyr ikke lider unødvendig på grunn av infeksjon med lavvirulente varianter.

Tidligere undersøkelser har vist at virulente varianter i all hovedsak (96%) tilhører serogruppe A, mens det er langt større spredning av serogrupper blant lavvirulente varianter.

Ut fra erfaring fra flere besetninger ser det ut til at pelssau og spæl har en økt følsomhet for både lavvirulente og virulente varianter. Dette er dokumentert for pelssau i to besetninger (se figur 5) med utbrudd forårsaket av lavvirulente varianter (OR=23,1, $p<0.0001$).

Figur 5. Andel av alle dyr med grad 1 og 2 relaterte til rase, i to besetninger både pelssau og NKS som hadde utbrudd forårsaket av lavvirulente varianter av *D. nodosus*.

3.6. Rennesøy

Situasjonen på Rennesøy (øya – ikke hele kommunen) har vært spesiell. En forekomst på 56 % gjorde at koordinert sanering ble igangsatt høsten 2011. Hele 30 av 41 smitta besetninger slaktet alt småfe, mens de resterende sanerte medisinsk. Det er påvist tre nye tilfeller i desember 2012. Per i dag er det fem besetninger som er i sanering pga. tilbakefall, men disse fem er en epidemiologisk enhet (se pkt. 3.8. sanering). Totalt har nå 60% av alle sauebesetninger på øya Rennesøy fått påvist alvorlig fotråte.

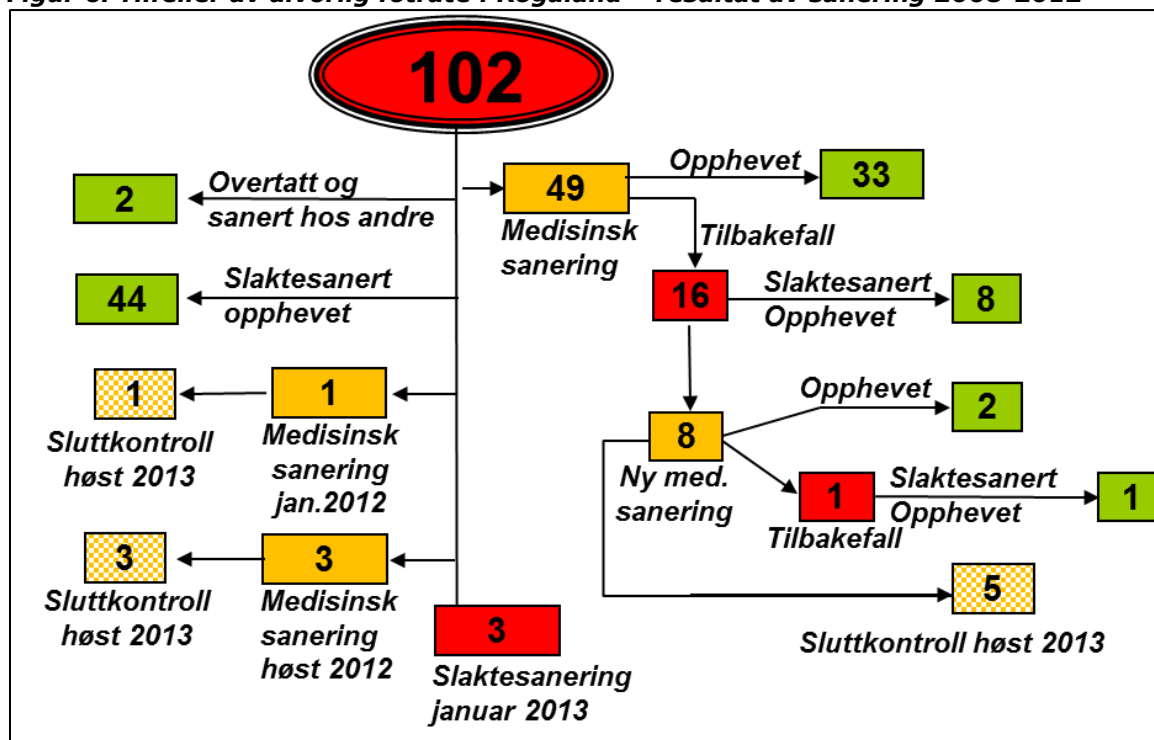
3.7. Storfe

Gjennom forskningsprosjektet "Fotråte hos sau og relaterte infeksjøsse klauvlidelser hos storfe i Norge" er det påvist virulente varianter hos storfe i besetninger med alvorlig fotråte på sau. Dette har medført innstramning av tiltakene ovenfor storfe når en besetning sanerer, og at man i utkast til ny veileder for håndtering av fotråte foreslår å båndlegge storfe i besetninger med alvorlig fotråte hos småfe.

3.8. Sanering

Ved utgangen av 2012 er fire av åtte tilfeller som ble undersøkt og fikk påvist smitte før desember 2012 i gang med medisinsk sanering. De andre fire har slaktesanert. De siste tre tilfellene (desember 2012) vil gjennomføres slaktesanering i løpet av januar 2013. Videre har fem besetninger med tilbakefall (en smittemessig enhet) startet med ny medisinsk sanering. Resultatene av sanering fra 2008-2012 er vist i figur 6 og tabell 2.

Figur 6. Tilfeller av alvorlig fotråte i Rogaland – resultat av sanering 2008-2012

Tabell 2: Resultat av medisinsk sanering i smittemessige enheter*

Oppstartsår	Antall besetninger påbegynt (avsluttet)	Antall smittemessige enheter påbegynt (avsluttet)	Tilbakefall i smittemessige enheter antall (%)
2008	12 (12)	11 (11)	4 (36)
2009	1 (1)	1 (1)	0 (0)
2010	17 (17)	15 (15)	3 (20)
2011	15 (15)	9 (9)	2 (22)
2012**	8 (4)	7 (4)	**
Totalt	53 (49)	43 (40)	9 (23)

*: To eller flere besetninger anses som en smittemessig enhet dersom det har vært felles sanering eller høyrisiko-kontakt i saneringsperioden.

** Fire besetninger (tre smittemessige enheter) startet sanering i 2012 og vil gjennomføre sluttkontroll høsten 2013. Av de fire som allerede er avsluttet har ingen hatt tilbakefall.

3.9. Smittebeskyttelse

For å redusere den generelle smittefaren i sauenæringa er det utarbeidet en egen *Handlingsplan for smittevern i saueholdet*, som er omtalt i rapport fra 2010. Smitteforebyggende tiltak som er gjennomført er omtalt i tidligere rapporter.

I 2012 ble ei prosjektgruppe opprettet i regi av Rogaland Sau og Geit for å se på smitteforebyggende tiltak knyttet opp mot fellesbeite og livdyromsetning i Rogaland. Gruppen startet arbeidet høsten 2012 og vil legge fram en egen prosjektplan og budsjett for et prosjekt i starten av 2013. Det tas sikte på å søke økonomiske støtte både lokalt og fra prosjekt *Friske føtter*. Dette var budsjettet i 2012, men ble ikke utbetalt da prosjektplanen ikke var klar ved utgangen av året. *Friske føtter* er positiv til å støtte prosjektet i 2013.

3.10. Slakteriundersøkelse

Høsten 2012 ble det gjennomført en planlagt undersøkelse av saueklauver på slakteri. Undersøkelsen var to-delt, hvor hoveddelen bestod av undersøkelse av ca. 13 000 dyr fra 700 besetninger fordelt på 19 slaktedager. I tillegg var det i samarbeid med Mattilsynet oppfølging og prøvetaking av dyr som var halte ved kontroll før slakting. Det ble ikke avdekket noen nye tilfeller med virulente varianter, men det ble fanget opp sau med symptomer og dyrket virulente varianter fra to besetninger som fra før av hadde fått påvist smitte. Det var ytterligere en besetning med påvist smitte som leverte slakt en av de 19 dagene hvor undersøkelsen pågikk, denne ble ikke fanget opp. Generelt ble det påvist svært få dyr med mistenkelige symptomer.

Den foreløpige konklusjonen er at slakteriundersøkelsen gir en god mulighet til å avdekke smitte hos dyr med symptomer. Den viser også at andelen besetninger som har smitten en liten, til tross for at det har vært over 100 tilfeller totalt i Rogaland. Undersøkelsen videreføres i 2013, i dobbelt så stor skala.

3.11. Fagseminar i Sandnes

Den 1. oktober ble det arrangert et fagseminar om fotråte med deltagere fra Danmark, Sverige og Norge, med 35 deltagere. Seminaret ble arrangert som et samarbeid mellom prosjekt *Friske føtter* og forskningsprosjektet "Fotråte hos sau og relaterte infeksjøs klauvliedelser hos storfe i Norge". Det var åpent også for Mattilsynet og veterinærer som bidrar i saneringsarbeidet. Det ble holdt ni innlegg om håndtering og status for fotråte i de tre landene og presentert funn fra pågående forskningsprosjekter.

En konklusjon er at det er tre forskjellige håndteringer av fotråte i Skandinavia, men med et felles mål om å bekjempe fotråte. Norge har gjennomført den grundigste kartleggingen og båndlegger i dag ved påvisning av virulente varianter. I Sverige og Danmark er fotråte ikke grunnlag for båndlegging, men næringa har systemer for å redusere smittefaren på utstillinger og auksjoner. I Sverige brukes klinisk undersøkelse som grunnlag for diagnosen fotråte, mens man i Danmark bruker PCR-undersøkelse av åtte tilfeldige dyr som diagnosegrunnlag.

Klar for klauvundersøkelse.

3.12. Forskning

Det er tett samarbeid mellom prosjekt *Friske føtter* og forskningsprosjektet "Fotråte hos sau og relaterte infeksjose klauvlidelser hos storfe i Norge". Som nevnt i pkt. 3.7. har funn av virulente varianter hos storfe allerede fått konsekvenser for tiltak ved sanering. Videre har bakteriologiske undersøkelser i form av genetiske typingsmetoder (fingerprinting) vist at virulente isolater fra norske flokker er svært like, i motsetning til de lavvirulente isolatene. Epidemiologiske undersøkelser fra Rennesøy viser at viktige risikofaktorer er sauer som forserer gjerder mellom naboer og det å være nabo innenfor én km avstand fra en smitta besetning. En tilsvarende undersøkelse vil bli gjennomført for hele Rogaland.

3.13. Forvaltning

Revidering av retningslinja for bekjempelse av fotråte ble påbegynt i 2012, og ny versjon (veileder) vil bli iverksatt i begynnelsen av 2013.

3.14. Ansatte og aktivitet i prosjektet

Prosjektet har i 2012 hatt en full stilling for prosjektleder Synnøve Vatn og 20 % stilling for prosjektmedarbeider Bjørn Høyland. Tolv klauvinspektører (snuere) har vært engasjert og åtte veterinærer har bistått i saneringsarbeidet. I tillegg har lokale tillitsvalgte i NSG, ansatte ved Mattilsynet, Veterinærinstituttet og Animalia (stab og Helsetjenesten for sau) bidratt med betydelig innsats.

Prosjektgruppa har hatt to telefonmøter og to fysiske møter. Styringsgruppa har hatt ett fysisk og fire telefonmøter.

4. MÅLOPPNÅELSE FOR PROSJEKT *FRISKE FØTTER*

Det overordna og langsiktige målet for prosjekt *Friske føtter* er å bekjempe alvorlig fotråte forårsaket av virulente varianter av *D. nodosus*. Prosjektet har med økende grad av sikkerhet vist at virulente varianter kun forekommer i begrenset omfang i Rogaland. Med dagens kunnskap, tilgang på laboratoriemetoder, kompetent personell i form av saneringsveterinærer, saneringsassistenter og klauvinspektører og økonomiske ressurser til kartlegging og kompensasjon, anses det for fullt mulig å nå målet. Det anses også som fullt mulig å kunne utrydde de virulente variantene fra Norge. Det må imidlertid beregnes en hale, slik det vanligvis er ved bekjempelse av sjukdom. Prosjektet er planlagt avsluttet ved utgangen av 2013 det er derfor ikke realistisk å tro at målet om å utrydde virulente *D. nodosus* kan nås i prosjektperioden.

Prosjektet er ajour når det gjelder målet for 2012, om å følge opp og utrede kliniske mistanker og bekreftede tilfeller av alvorlig fotråte og sette i gang sanering av disse. Målet om å utrede et system for å kvalitetssikre dyrehelsa i livdyrseigende besetninger ble utsatt, da dette var knyttet opp mot endringer i bekjempelsesforskriften, som ikke er iverksatt. I stedet ble det etablert ei prosjektgruppe i regi av Rogaland Sau og Geit som skal utrede og iverksette tiltak som reduserer risikoen for smittespredning ved livdyrsalg og fellesbeiter.

Prosjektgruppa har skissert et prosjekt som tar sikte på finansiering fra lokale midler og *Friske føtter*. En overvåking på slakterier i Rogaland ble gjennomført som planlagt høsten 2012, og vil bli gjentatt i større omfang i 2013.

5. PLANER FOR 2013

Handlingsplan og budsjett for prosjekt *Friske føtter* for 2013 er utarbeidet og godkjent i bransjestyret, Norturas styre og Omsetningsrådet. Se vedlegg 1 for full versjon.

De viktigste mål for 2013 er:

- Følge opp og utrede kliniske mistanker og bekreftede tilfeller av alvorlig fotråte og sette i gang sanering av disse.
- Legge til rette for en best mulig overtagelse og effektiv videreføring av fotråtebekjempelsen under Mattilsynets ansvar fra 2014.
- Oppsummere og publisere erfaringene fra prosjekt *Friske føtter*

6. REGNSKAP 2008-2012 OG BUDSJETT 2013

6.1. Drift av prosjekt *Friske føtter*

Budsjettet for prosjekt *Friske føtter* for 2012 var på 3,65 millioner NOK. I tillegg ble 1,78 mill. NOK overført fra 2011 til 2012, dvs. totalt 5,43 mill. NOK. I årene 2009 - 2011 ble det trukket ekstra omsetningsavgift for sau og lam for å dekke kostnadene til prosjektet. I 2013 finansieres prosjektet gjennom bevilgning fra midler allerede innkrevd til fondet.

Som det framgår av budsjett og foreløpig regnskap for 2012 har prosjekt *Friske føtter* brukt mindre midler enn budsjettet også i 2012. De 1,78 mill. NOK i overførte midler fra 2011 ble ikke brukt da det heldigvis ikke kom flere utbrudd med tilsvarende kontaktnett som utbruddet i januar 2012. Dette beløpet er godkjent overført videre til 2013, der de

inngår som en del av det ordinære budsjettet. For øvrig er det brukt mindre til både administrasjon, kartlegging og diagnostikk enn budsjettet. De 250 000 NOK som var avsatt til smittebeskyttelse ble ikke utbetalt i 2012, jamfør pkt. 3.9., men midler til dette formålet vil kunne utbetales i 2013.

Under posten overvåking på slakteri ligger både utgifter til klauvinspektører og utgifter til laboratorieanalyser, som fordelte seg tilnærmet likt. Videre hadde prosjektet i 2012 en inntekt på 50 000 NOK ved salg av snumaskiner innkjøpt i 2008.

Tabell 3: Budsjett for 2013 og regnskap for prosjekt Friske føtter 2008-2012

Direkte prosjektkostnader	2008/09 Regnskap	2010 Regnskap	2011 Regnskap	2012 Budsjett	2012 Regnskap	2013 Budsjett
Sentral prosjektledelse	1 620 337	1 787 935	1 259 916	1 491 148	1 344 938	1 532 607
Kommunikasjon	20 400	4 488	123 997	50 000	45 000	20 000
Administrasjon	1 640 737	1 792 423	1 383 913	1 541 148	1 389 938	1 552 607
Kartlegging				539 481		567 870
Overvåking på slakteri				250 000	188 540	500 000
Kartlegging	6 630 224	686 478	816 516	789 481	536 676	1 067 870
Diagnostikk			1 246 536	872 800	323 770	523 224
FoU/uforutsett			211 000	200 000	100 000	200 000
Diagnostikk + FoU	4 018 689	1 848 812	1 457 536	1 072 800	423 770	723 224
Smittebeskyttelse				250 000	0	0
Overført fra året før				1 778 036		
Totalt	12 289 651	4 327 713	3 657 964	5 431 465	2 350 385	3 344 000

Regnskap for 2012 er foreløpig.

Budsjett for 2013 er basert på en antagelse om 15 kliniske mistanker, herav fem nye tilfeller med 50 tilhørende kontakter, hvorav 25 snus to ganger. Det innebærer totalt 90 besetningsundersøkelser med tilhørende prøvetaking for dyrking og virulenstesting. Det budsjetteres som tidligere med totalt 35 % stilling for lokal organisering av kartlegging, slakteriundersøkelse og andre lokale aktiviteter.

6.2. Kompensasjon i prosjekt Friske føtter

Tidligere bevilgninger til kompensasjon for sanering og brukte midler fram til 31.12.2012 er vist under. Det anses ikke for nødvendig å søke om ytterligere midler til kompensasjon ved jordbruksforhandlingene i 2013, da allerede bevilgede midler antas å dekke behovet for utbetaling til påbegynte og evt. nye tilfeller av sanering i prosjektperioden. En foreløpig kalkyle av gjenstående kompensasjonsutgifter til kjente tilfeller viser et behov på ca. 3 millioner NOK. Det gjenstår da ca. 2 millioner NOK til kompensasjon av evt. nye tilfeller og tilbakefall i 2013.

Kompensasjon	
Bevilget 2008 fra LMD	4 600 000
Bevilget ved jordbruksoppgjøret 2009 for 2010	2 000 000
Bevilget ved jordbruksoppgjøret 2010 for 2011	2 000 000
Bevilget ved jordbruksoppgjøret 2011 for 2012	2 000 000
Bevilget ved jordbruksoppgjøret 2012 for utbet 2012	5 000 000
Bevilget ved jordbruksoppgjøret 2012 for 2013	2 000 000
Totalt tilgjengelig for kompensasjon t.o.m 2013	17 600 000
Utbetalt for 2008 og 2009	2 196 553
Utbetalt for 2010	726 470
Utbetalt for 2011	3 946 490
Utbetalt for 2012	5 775 028
Forbrukt per 31.12.2012	12 644 541
Tilgode for kommende utbetalinger	4 955 459

7. VEDLEGG

7.1. **Handlingsplan for 2013, prosjekt Friske føtter**

Prosjekt *Friske føtter* ble startet 1.1.2009 og det er lagt til grunn at prosjektet skal avsluttes ved utgangen av 2013 og ansvaret for håndtering av evt. nye tilfeller av fotråte skal overtas av Mattilsynet.

Det er framskaffet et faglig grunnlag og metoder for å kunne nå et mål om å utrydde virulente (hissige) variantene av fotråtebakterien. Disse er så langt påvist i 8 besetninger i år. Prosjekt *Friske føtter* er ajour i forhold til kartlegging og sanering, og det er utdannet et korps av kompetente saneringsveterinærer, saneringsassistenter og klauvinspektører, samt etablert gode diagnostiske laboratoriemetoder.

I 2013 er det viktig fortsatt å utrede og følge opp kliniske mistanker. Fotråte kan ligge latent lenge og det må tas høyde for uoppdaget spredning og en "hale" av nye tilfeller. *Friske føtter* har initiert oppstart av et lokalt prosjekt som skal drives i regi av Rogaland Sau og Geit, for å senke smittefaren gjennom reduksjon av kontaktnettet til den enkelte. Dette vil forebygge spredning av både fotråte og andre smittsomme sykdommer.

I 2013 må *Friske føtter* legge til rette for en effektiv overvåking og bekjempelse av fotråte også etter at prosjekt er lagt ned. Oppsummering av erfaringer og publikasjoner både nasjonalt og internasjonalt er viktig. En utvidet overvåking på slakterier i Rogaland planlegges slik at Mattilsynet kan dra nytte av erfaringene derfra ved utarbeidelsen av et nasjonalt overvåkings- og kontrollprogram (NOK) for fotråte, som vurderes etablert 2014.

Viktigste mål i 2013

- Følge opp og utrede kliniske mistanker og bekreftede tilfeller av alvorlig fotråte og sette i gang sanering av disse.
- Legge til rette for en best mulig overtagelse og effektiv videreføring av fotråtebekjempelsen under Mattilsynets ansvar fra 2014.
- Oppsummere og publisere erfaringene fra prosjekt *Friske føtter*

Mål

- Skal ha fulgt opp og verifisert eller avkreftet kliniske mistanker om fotråte.
- Skal ha utredet kontaktbesetninger ved nye tilfeller med alvorlig fotråte.
- Skal ha påbegynt sanering i nye besetninger med alvorlig fotråte.
- Skal ha lagt til rette for en best mulig overtagelse og effektiv videreføring av fotråtebekjempelsen under Mattilsynets ansvar, herunder revidere *Veileder for bekjempelse av fotråte* og beskrive aktuelle prosedyrer.
- Skal ha oppsummert og rapportert erfaringene fra prosjektet både nasjonalt og internasjonalt.
- Skal ha gjennomført overvåking på slakterier i Rogaland og formidlet resultatene og erfaringer til Mattilsynet som bidrag i utarbeidelsen av et Nasjonalt overvåkings- og kontrollprogram, forutsatt at erfaringene fra 2012 tilsier dette.
- Skal ha fulgt opp Handlingsplanen for smittebeskyttelse i saueholdet generelt, og lokalt prosjekt for smittebeskyttelse i Rogaland spesifikt.
- Skal ha drevet informasjonsvirksomhet omkring fotråte, rettet mot veterinærer, saueprodusenter, myndigheter og bransjen.
- Skal ha medvirket i forskningsprosjektet "Fotråte hos sau og relaterte infeksiose klauvlidelser hos storfe i Norge".

